

PROGRAM NAUCZANIA PRZEDMIOTU

Rok akademicki: 2014/2015 Semestr: letni

Nazwa przedmiotu	Pomoc społeczna na poziomie lokalnym
Wydział	Wydział Humanistyczny
Instytut/Katedra	Instytut Nauk Politycznych
Kierunek	Politologia
Specjalność/specjalizacja	Lokalna polityka społeczna
Opisywana forma zajęć	Konwersatorium
Liczba godzin dydaktycznych	15 godzin
Tytuł i/lub stopień naukowy/tytuł zawodowy, imię i nazwisko prowadzącego daną formę zajęć	mgr Julian Waszak
Treści programowe realizowane podczas zajęć	
<p>Zapoznanie z przedmiotem: przedmiot nauczania, efekty kształcenia, treści programowe, sposoby oceny studentów i zaliczenie przedmiotu, podział studentów na grupy projektowe, ustalenie harmonogramu prezentacji i zajęć terenowych. Instytucje pomocy społecznej w tym NGO: pojęcie pomocy społecznej, zadania pomocy społecznej, cele pomocy społecznej, adresaci pomocy społecznej, specyfika potrzeb klientów pomocy społecznej, formy pomocy społecznej, organizacja pomocy społecznej w Polsce, rodzaje instytucji pomocy społecznej, rola NGO w pomocy społecznej, rodzaje i zakres świadczeń opieki społecznej. Kompetencje specjalistów organizujących pomoc społeczną w Polsce: sylwetka pracownika socjalnego, kompetencje pracownika socjalnego, zadania pracownika socjalnego, formy pracy pracownika socjalnego, kształcenie pracowników socjalnych, sylwetka asystenta rodziny, kompetencje asystenta rodziny, zadania asystenta rodziny, formy pracy asystenta rodziny, kształcenie asystentów rodziny, różnice pomiędzy pracownikiem socjalnym a asystentem rodziny, wspólne obszary współpracy pracowników socjalnych i asystentów rodziny, coaching społeczny, innowacyjne formy pracy w pomocy społecznej. Pomoc społeczna skierowana do rodzin zagrożonych patologią społeczną: rodzina w systemie opieki społecznej, dziecko w systemie opieki społecznej, pojęcie patologii społecznej, sieroctwo społeczne, przemoc w rodzinie, przemoc wobec dziecka, pojęcie reintegracji rodziny, podmioty opieki społecznej działające na rzecz rodziny, podmioty opieki społecznej działające na rzecz dzieci, prezentacja projektu pierwszej grupy. Pomoc społeczna skierowana do osób bezrobotnych i bezdomnych: bezdomność, ubóstwo, marginalizacja, wykluczenie społeczne, bezrobocie, skutki bezrobocia, bezrobotni w systemie opieki społecznej, bezdomni w systemie opieki społecznej, podmioty działające na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej, współczesne problemy rynku pracy w Polsce, przeciwdziałanie bezrobociu, przeciwdziałanie bezdomności, prezentacja projektu drugiej grupy. Pomoc społeczna skierowana do osób dozorowanych i uzależnionych: rodzaje patologii społecznych, formy przeciwdziałania patologią społeczną, profilaktyka społeczna, rola profilaktyki w pomocy społecznej, uzależnienie jako specyficzny rodzaj patologii społecznej, resocjalizacja, specyfika pracy z osobami dozorowanymi, specyfika pracy z osobami uzależnionymi, kuratela sądowa, dozorowani w systemie opieki społecznej, uzależnieni w systemie opieki społecznej, prezentacja projektu trzeciej grupy. Pomoc społeczna skierowana do osób starszych i niepełnosprawnych: seniorzy w systemie opieki społecznej, niepełnosprawni w systemie opieki społecznej, podmioty działające na rzecz rehabilitacji społecznej i zawodowej, aktywizacja społeczna osób starszych, aktywizacja społeczna osób niepełnosprawnych, formy pracy z osobami starszymi, formy pracy z osobami niepełnosprawnymi, bariery społeczne osób niepełnosprawnych, senior jako ofiara i sprawca przemocy, rehabilitacja a normalizacja, prezentacja projektu czwartej grupy. Sprawdzenie efektów kształcenia.</p>	

Harmonogram zajęć:

1. Zajęcia wprowadzające
2. Instytucje pomocy społecznej, w tym NGO
3. Kompetencje specjalistów organizujących pomoc społeczną w Polsce
4. Pomoc społeczna skierowana do rodzin zagrożonych patologią społeczną
  - 1 prezentacja multimedialna projektu grupowego
5. Pomoc społeczna skierowana do osób bezrobotnych i bezdomnych
  - 2 prezentacja multimedialna projektu grupowego
6. Pomoc społeczna skierowana do osób dozorowanych i uzależnionych
  - 3 prezentacja multimedialna projektu grupowego
7. Pomoc społeczna skierowana do osób starszych i niepełnosprawnych
  - 4 prezentacja multimedialna projektu grupowego
8. Sprawdzenie efektów kształcenia

Metody dydaktyczne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mini wykład 2. Dyskusja (Brainstorming) 3. Analiza i interpretacja tekstów źródłowych 4. Elementy pracy warsztatowej 5. Zajęcia terenowe
Metody i kryteria oceniania	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywność na zajęciach; 2. Indywidualny projekt studencki – portfolio; 3. Grupowy projekt studencki – prezentacja multimedialna; 4. Kolokwium (Case Study) <p>Warunki zaliczenia przedmiotu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uczestnictwo w minimum 90% zajęć (wyjątek - IOS); 2. Odrobienie ewentualnych zaległości z powodu nieobecności; 3. Złożenie pracy indywidualnej w wyznaczonym terminie; 4. Pozytywna ocena pracy indywidualnej; 5. Prezentacja pracy zespołowej w wyznaczonym terminie; 6. Pozytywna ocena pracy zespołowej; 7. Uzyskanie minimum 51% pkt podczas kolokwium; 8. Aktywność na zajęciach będzie determinowała ocenę końcową
Rygor	Zaliczenie z oceną
Literatura podstawowa	<ol style="list-style-type: none"> 1. Czarnecki P. S., <i>Praca socjalna</i>, Warszawa 2013. 2. Glass C., <i>Skrzywdzona</i>, Warszawa 2010. 3. Kaźmierczak T., Rymsza M., red., <i>W stronę aktywnej polityki społecznej</i>, Warszawa 2003. 4. Kołaczkowski B., Ratajczak M., <i>Pomoc społeczna. Wybrane instytucje pomocy rodzinie i dziecku</i>, Warszawa 2013. 5. Kulesza A., Surzykiewicz J., red., <i>Coaching Społeczny. Innowacyjne techniki i narzędzia wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym</i>, Warszawa 2013. 6. Maciejko W., <i>Instytucje pomocy społecznej</i>, Warszawa 2009. 7. Marzec-Holka K., red., <i>Pomoc społeczna. Teoria i praktyka, Tom 1</i>, Bydgoszcz 2003. 8. Szpunar M., red., <i>Asystentura rodziny. Nowatorska metoda pomocy społecznej w Polsce</i>, Gdynia 2010. 9. Żukiewicz A., red., <i>Asystent rodziny. Nowy zawód i nowa usługa w systemie wspierania rodzin. Od opieki i pomocy do wsparcia</i>, Kraków 2011.

**Literatura
uzupełniająca
(w tym portale
internetowe)**

1. Ustawa z dnia 12 marca 2003 r. o pomocy społecznej, tekst jedn. Dz. U. 2013, poz. 182 z późn. zm.
2. Firlit-Fesnak G., Szyłko-Skoczny M., *Polityka społeczna. Podręcznik akademicki*, Warszawa 2007.
3. Harwas-Napierała B., Trempała J., red., *Psychologia rozwoju człowieka. Charakterystyka okresów życia człowieka*, Warszawa 2008.
4. Kościńska E., red., *Wybrane formy opieki i pomocy dla seniorów*, Bydgoszcz 2013.
5. Kowalik S., Gordziej Z., red., *Rehabilitacja w domach pomocy społecznej*, Jarogniewice 2005.
6. Sołtysiak T., Kowalczyk-Jamnicka M., red., *Zjawiska patologiczne wśród młodzieży i możliwości przeciwdziałań*, Bydgoszcz 2007.
7. Sołtysiak T., Nowakowska A., red., *Młode pokolenie: ofiary czy sprawcy przemocy?*, Bydgoszcz 2010.
8. Sołtysiak T., red., *Zagrożenia w wychowaniu i socjalizacji młodzieży oraz możliwości ich przezwyciężania*, Bydgoszcz 2005.
9. Tarkowski Z., *Zarządzanie i organizacja pomocy społecznej*, Lublin 2000.
10. Portale internetowe:
  - www.mpips.gov.pl/pomoc-spoeczna
  - www.ops.pl
  - www.pomocspoleczna.ngo.pl
  - www.mopsbydgoszcz.pl
  - www.ropstorun.pl
  - www.pup.bydgoszcz.pl
  - www.wup.torun.pl/urząd/centrum-informacji-i-planowania-kariery-zawodowej
  - www.pcpr.powiat.bydgoski.pl
  - www.promien-zycia.bydgoszcz.pl
  - www.dps.bydgoszcz.pl
  - www.sloneczko.bydgoszcz.pl
  - www.bydgoszcz.pl/informator/vademecum-dla-osob-niepelnospprawnych
  - www.bydgoszcz.pl/informator/Strefa-seniora
  - www.bip.bydgoszcz.sr.gov.pl/?cid=397
  - www.monar.bydgoszcz.pl
  - www.borpa.bydgoszcz.pl
  - + portale internetowe lokalnych placówek opieki społecznej
  - + portale internetowe lokalnych NGO
11. Materiały źródłowe udostępnione przez prowadzącego w trakcie zajęć.

18.11.2014   dr Aleksandra Ciżmowska

18.11.2014   mgr Julian Waszak

PROGRAM KONWERSATORIUM - POMOC SPOŁECZNA NA POZIOMIE LOKALNYM

1. Zajęcia wprowadzające - zapoznanie z przedmiotem:

- przedmiot nauczania,
- efekty kształcenia,
- treści programowe,
- sposoby oceny studentów i zaliczenie przedmiotu,
- podział studentów na grupy projektowe,
- ustalenie harmonogramu prezentacji i zajęć terenowych.

2. Instytucje pomocy społecznej w tym NGO:

- pojęcie pomocy społecznej,
- zadania pomocy społecznej,
- cele pomocy społecznej,
- adresaci pomocy społecznej,
- specyfika potrzeb klientów pomocy społecznej,
- formy pomocy społecznej,
- organizacja pomocy społecznej w Polsce,
- rodzaje instytucji pomocy społecznej,
- rola NGO w pomocy społecznej,
- rodzaje i zakres świadczeń opieki społecznej.

Literatura:

- Kaźmierczak T., Rymsza M. (red.), *W stronę aktywnej polityki społecznej*, Warszawa 2003. **Str. 39-112.**
- Kołaczkowski B., Ratajczak M., *Pomoc społeczna. Wybrane instytucje pomocy rodzinie i dziecku*, Warszawa 2013. **Rozdział 4.**
- Maciejko W., *Instytucje pomocy społecznej*, Warszawa 2009. **Rozdział 1.**

3. Kompetencje specjalistów organizujących pomoc społeczną w Polsce:

- sylwetka pracownika socjalnego,
- kompetencje pracownika socjalnego,
- zadania pracownika socjalnego,
- formy pracy pracownika socjalnego,
- kształcenie pracowników socjalnych,
- sylwetka asystenta rodziny,
- kompetencje asystenta rodziny,
- zadania asystenta rodziny,
- formy pracy asystenta rodziny,
- kształcenie asystentów rodziny,
- różnice pomiędzy pracownikiem socjalnym a asystentem rodziny,
- wspólne obszary współpracy pracowników socjalnych i asystentów rodziny,
- coaching społeczny,
- innowacyjne formy pracy w pomocy społecznej.

Literatura:

- Kołaczkowski B., Ratajczak M., *Pomoc społeczna. Wybrane instytucje pomocy rodzinie i dziecku*, Warszawa 2013. **Rozdział 9.**
- Kulesza A., Surzykiewicz J., (red.), *Coaching Społeczny. Innowacyjne techniki i narzędzia wsparcia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym*, Warszawa 2013. **Wprowadzenie, rozdział 1 i 2.**
- Szpunar M. (red.), *Asystentura rodziny. Nowatorska metoda pomocy społecznej w Polsce*, Gdynia 2010. **Str. 9-31 i 63-76.**
- Żukiewicz A. (red.), *Asystent rodziny. Nowy zawód i nowa usługa w systemie wspierania rodzin. Od opieki i pomocy do wsparcia*, Kraków 2011. **Str. 9-27, 37-51, 81-93 i 217-227.**

4. Pomoc społeczna skierowana do rodzin zagrożonych patologią społeczną:

- rodzina w systemie opieki społecznej,
- dziecko w systemie opieki społecznej,
- pojęcie patologii społecznej,
- sieroctwo społeczne,
- przemoc w rodzinie,
- przemoc wobec dziecka,
- pojęcie reintegracji rodziny,
- podmioty opieki społecznej działające na rzecz rodziny,
- podmioty opieki społecznej działające na rzecz dzieci,
- prezentacja projektu pierwszej grupy.

Literatura:

- Czarnecki P. S., *Praca socjalna*, Warszawa 2013. **Rozdział 4.**
- Kołaczkowski B., Ratajczak M., *Pomoc społeczna. Wybrane instytucje pomocy rodzinie i dziecku*, Warszawa 2013. **Rozdział 8.1, 8.2 i 8.4.**
- Maciejko W., *Instytucje pomocy społecznej*, Warszawa 2009. **Rozdział 2 podrozdziały 9, 13 i 15.**
- Sołtysiak T. (red.), *Zagrożenia w wychowaniu i socjalizacji młodzieży oraz możliwości ich przewyciężania*, Bydgoszcz 2005. **Str. 87-101.**

5. Pomoc społeczna skierowana do osób bezrobotnych i bezdomnych

- bezdomność,
- ubóstwo,
- marginalizacja,
- wykluczenie społeczne,
- bezrobocie,
- skutki bezrobocia,
- bezrobotni w systemie opieki społecznej,
- bezdomni w systemie opieki społecznej,
- podmioty działające na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej,
- współczesne problemy rynku pracy w Polsce,
- przeciwdziałanie bezrobociu,
- przeciwdziałanie bezdomności,
- prezentacja projektu drugiej grupy.

Literatura:

- Czarnecki P. S., *Praca socjalna*, Warszawa 2013. **Rozdział 5.**
- Maciejko W., *Instytucje pomocy społecznej*, Warszawa 2009. **Rozdział 2 podrozdziały 6, 8 i 10.**
- Marzec-Holka K. (red.), *Pomoc społeczna. Teoria i praktyka, Tom 1*, Bydgoszcz 2003. **Str.403-431 i 441-450.**

6. Pomoc społeczna skierowana do osób dozorowanych i uzależnionych:

- rodzaje patologii społecznych,
- formy przeciwdziałania patologią społeczną,
- profilaktyka społeczna,
- rola profilaktyki w pomocy społecznej,
- uzależnienie jako specyficzny rodzaj patologii społecznej,
- resocjalizacja, specyfika pracy z osobami dozorowanymi,
- specyfika pracy z osobami uzależnionymi,
- kuratela sądowa,
- dozorowani w systemie opieki społecznej,
- uzależnieni w systemie opieki społecznej,
- prezentacja projektu trzeciej grupy.

Literatura:

- Czarnecki P. S., *Praca socjalna*, Warszawa 2013. **Rozdział 7.**
- Maciejko W., *Instytucje pomocy społecznej*, Warszawa 2009. **Rozdział 2 podrozdziały 18, 19 i 20.**
- Marzec-Holka K. (red.), *Pomoc społeczna. Teoria i praktyka, Tom 1*, Bydgoszcz 2003. **Str. 159-188.**

7. Pomoc społeczna skierowana do osób starszych i niepełnosprawnych:

- seniorzy w systemie opieki społecznej,
- niepełnosprawni w systemie opieki społecznej,
- podmioty działające na rzecz rehabilitacji społecznej i zawodowej,
- aktywizacja społeczna osób starszych,
- aktywizacja społeczna osób niepełnosprawnych,
- formy pracy z osobami starszymi,
- formy pracy z osobami niepełnosprawnymi,
- bariery społeczne osób niepełnosprawnych,
- senior jako ofiara i sprawca przemocy,
- rehabilitacja a normalizacja,
- prezentacja projektu czwartej grupy.

Literatura:

- Czarnecki P. S., *Praca socjalna*, Warszawa 2013. **Rozdział 8.**
- Maciejko W., *Instytucje pomocy społecznej*, Warszawa 2009. **Rozdział 2 podrozdziały 11 i 12.**
- Marzec-Holka K. (red.), *Pomoc społeczna. Teoria i praktyka. Tom 1*. Bydgoszcz 2003. **Str. 62-70.**

8. Sprawdzenie efektów kształcenia – kolokwium

Wytuczne dotyczące przygotowania prezentacji w grupach:

- tematy prezentacji i osoby przypisane do nich proszę przesłać do 03.03.2015 na adres j.a.waszak@o2.pl,
- prezentacja powinna trwać od 20 do 30 minut,
- prezentacja w wersji multimedialnej powinna być zapisana w formacie obsługiwanym przez Microsoft Office lub Apache OpenOffice,
- do prezentacji multimedialnej musi być dołączona notatka dla grupy konwersatoryjnej w wersji elektronicznej zapisana w formacie obsługiwanym przez Microsoft Office lub Apache OpenOffice,
- notatka powinna zawierać przypisy dolne lub końcowe
(przypisy dolne wg wzoru - J. E. Stiglitz, *Globalizacja*, Warszawa, 2004, s. 10-12)
(przypisy końcowe wg wzoru - Stiglitz J. E., 2004, s. 10-12)
(proszę pamiętać o numerach stron!),
- notatka powinna być zakończona bibliografią wg wzoru:
  1. Bernard Ch. I. (1997). *Funkcje kierownicze*. Kraków
  2. Stiglitz J. E. (2004). *Globalizacja*. Warszawa.
  3. Wołk Z. (2000). *Kultura pracy*. Sulechów.
- prezentację oraz notatkę proszę przesyłać na moją pocztę elektroniczną najpóźniej jeden dzień przed zajęciami wg harmonogramu.

Harmonogram prezentacji:

10.03.2015 - Instytucje pomocy społecznej, w tym NGO,
24.03.2015 - Kompetencje specjalistów organizujących pomoc społeczną w Polsce,
14.04.2015 - Pomoc społeczna skierowana do rodzin zagrożonych patologią społeczną,
05.05.2015 - Pomoc społeczna skierowana do osób bezrobotnych i bezdomnych,
19.05.2015 - Pomoc społeczna skierowana do osób dozorowanych i uzależnionych,
02.06.2015 - Pomoc społeczna skierowana do osób starszych i niepełnosprawnych.

Wytuczne dotyczące przygotowania portfolio:

Portfolio dotyczy instytucji pomocy społecznej oraz NGO działających w miejscu zamieszkania Studenta. Np. Ośrodki Pomocy Społecznej, Środowisko Domy Samopomocy itd. W portfolio należy zamieścić opis, strukturę, cele i zadania, adresatów, formy pracy oraz realizowane programy wyżej wymienionych instytucji i NGO na rzecz pomocy społecznej w środowisku lokalnym. Portfolio należy oddać do 19.05.2015.

Dyżury:

sala 205, godz. 18.30-19.30, środy od 11.02.2015 co 2 tygodnie.

mgr Julian Waszak